

ПРИНЦИПИ АКРЕДИТИВНИХ РОЗРАХУНКІВ: ОБЛІКОВІЙ АСПЕКТ

На сьогодні акредитив є дієвим інструментом забезпечення платежів. У ділових зв'язках між підприємствами застосування акредитива є переважно попередньою умовою для здійснення господарських операцій. Умови акредитиву полягають в тому, що продавець товарів (послуг) зможе отримати грошові кошти лише після того, як документально підтвердить відвантаження товарів (надання послуг), їх якість, кількість тощо. Підтвердити це продавець має не покупцеві, а банку, в якому відкрито акредитив. При цьому банк покупця гарантує, що з поданням усіх належним чином оформлених документів платіж на користь продавця буде здійснено обов'язково. Слід зазначити, що перелік необхідних документів, а також термін, протягом якого продавець повинен встигнути їх подати, передбачаються в договорі між продавцем і покупцем.

Безготівкові розрахунки в Україні, в основному, здійснюються платіжними дорученнями – (біля 81 %) розрахунки вимогами дорученнями – (біля 6 %), розрахунковими чеками – (біля 8 %), акредитивами – (біля 8 %), іншими – (біля 1 %). Це свідчить про те, що українські підприємства ще не довіряються такому виду розрахунків як акредитив, тоді як вони (акредитиви) усувають ризик утворення дебіторської заборгованості, а відтак і відволікання оборотних коштів підприємств з обігу.

Головною перевагою акредитиву є те, що ця форма розрахунків надає додаткові гарантії обом учасникам операції. У даному випадку продавець може бути впевнений, що під час відвантаження товару неодмінно отримає за нього грошове відшкодування від банку, а покупець не втратить своїх грошових коштів, поки в банку не буде документальних підстав здійснити платіж на користь продавця.

Дослідженню проблематики здійснення міжнародних розрахунків (зокрема розрахунків за допомогою акредитивів) присвячено роботи таких українських та російських авторів, як: О.І. Береславська, С.Я. Боринець, С.М. Бровков, Б.С. Івасів, І.С. Гринько, Ю.М. Лисенков, З.О. Луцишин, Д.М. Михайлов, А.М. Мороз, О.І. Рогач, І.В. Співак, А.А. Суєтін, Л.В. Руденко, З.В. Михайлів, З.П. Гаталяк, Н.І. Горбаль, В.Є. Рибалкін, І.Т. Балабанов, Л.М. Красавіна, М.І. Савлук, А.С. Філіпенко, А.П. Румянцев, С.А. Циганов та інші. На жаль, акредитиви у внутрішніх розрахунках нашої держави сьогодні майже не використовуються.

Акредитив - це одна з форм безготівкових розрахунків. Розрахунки за акредитивами регулюються ст. 1093–1098 ЦКУ. За своєю правовою природою акредитив – це договір, відокремлений від договору купівлі-продажу або іншого, на якому він базується. Сторони такого договору мають справу виключно з документами, а не з товарами (роботами, послугами), з якими можуть бути безпосередньо пов'язані ці документи.

Хоча в наш час акредитивна форма розрахунків на внутрішньому ринку України є не досить поширеною, проте вважаємо необхідним визначити принципи їх здійснення, що сприятиме кращому розумінню сутності даних розрахунків та дозволить визначити особливості їх облікового відображення (табл. 1).

Таблиця 1

Принципи акредитивних розрахунків

№ з/п	Принцип	Характеристика	Вплив на методикау та організацію обліку
1	2	3	4
1	Платності	За поставлені товари та надані послуги продавець вчасно та в повному обсязі отримує кошти (здійснення платежів за поставлені товари не залежить від самих платників, а тільки від їх банку)	Керівництво підприємства повинно бути забезпечене інформацією щодо поставки та оплати товарів і послуг, що можливо за умов використання відповідної внутрішньої звітності

Закінчення таблиці 1

1	2	3	4
2	Строковості	В договорі акредитива чітко зазначені термін оплати та поставки товарів / надання послуг, у разі необхідності можна продовжити строки договору акредитиву, за умови якщо це було прописано в договорі, одночасно в договорі має бути прописано різного роду штрафи за невчасне відкриття акредитиву або не своєчасну поставку товарів чи послуг	У випадку порушення умов договору необхідно відобразити операції з нарахування штрафних санкцій. Для відстеження строків оплати та поставки товарів на підприємстві слід розробити внутрішню звітність

3	Права вибору банку	Підприємства незалежно один від одного можуть обрати банки через, які будуть здійснювати свої розрахунки	Впливає на облікове відображення тільки в частині організації аналітичного обліку акредитивів за ознакою «Банк»
4	Обов'язкового зберігання коштів на рахунку банку	Під час здійснення розрахунку за допомогою акредитиву кошти покупця вилучають з обігу, тобто підприємство немає можливості їх використовувати	Даний принцип притаманний тільки для покритого акредитиву та вимагає в обліковому відображенні здійснення операцій з відкриття акредитивних рахунків
5	Плати за користування акредитивом	Договір акредитиву передбачає обов'язкову сплату комісій, зборів і, а також можлива виплати відсотків у період його дії	В обліку слід відображати операції з обслуговування акредитивного рахунку. Інформація щодо комісійних виплат повинна обов'язково подаватися керівництву для визначення доцільності обрання даної форми розрахунків
6	Забезпеченості	Підприємство-покупець має надати усі необхідні документи згідно умов договору для відкриття акредитива	Дана вимога реалізується автоматично за умов належної організації документообігу

З наведених принципів бачимо, що акредитивні розрахунки дозволять підприємствам в обумовлений строк отримати свої товари та послуги покупцю з одного боку та з іншого боку продавець може не хвилюватися, що він не отримає грошові кошти за свої надані послуги (товари). При виборі даної форми розрахунків бухгалтеру на підприємстві слід вжити ряд заходів організаційного та методичного характеру, які забезпечать задоволення інформаційних потреб керівництва.

Отже, акредитивна форма розрахунку дає постачальнику впевненість, що товар буде оплачений в повному обсязі відповідно до умов договору. На відміну від передоплати і авансу при акредитивній формі розрахунку продавець може використовувати кошти тільки після відвантаження товару. Це сприяє дотриманню умов договору.

Для того, щоб акредитивна форма розрахунків прижилася на внутрішньому ринку України потрібен час. Щоб це відбулося необхідно розробити правила та стандарти, які б дозволили спростити механізм використання акредитивних операцій та, які б зменшили ціни послуг з боку банківських установ. Це у свою чергу, дозволить збільшити попит на такий вид розрахункових операцій, та надасть новий механізм зменшення ризиків підприємницької діяльності в умовах нестабільної економічної ситуації, яка існує на даний час в Україні.